Qabul qilindi: 7-oktabr 2026-yil • Ma’qullandi: 11-oktabr 2026-yil • Nashr qilindi: 22-oktabr 2026-yil

MAKTABGACHA TA’LIM TAYYORLOV GURUHI TARBIYALANUVCHILARINING TA’LIM OLISH KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI

Qamchibekova Roziyaxon Xasanboy qizi
Andijon davlat pedagogika instituti stajyor o‘qtuvchisi

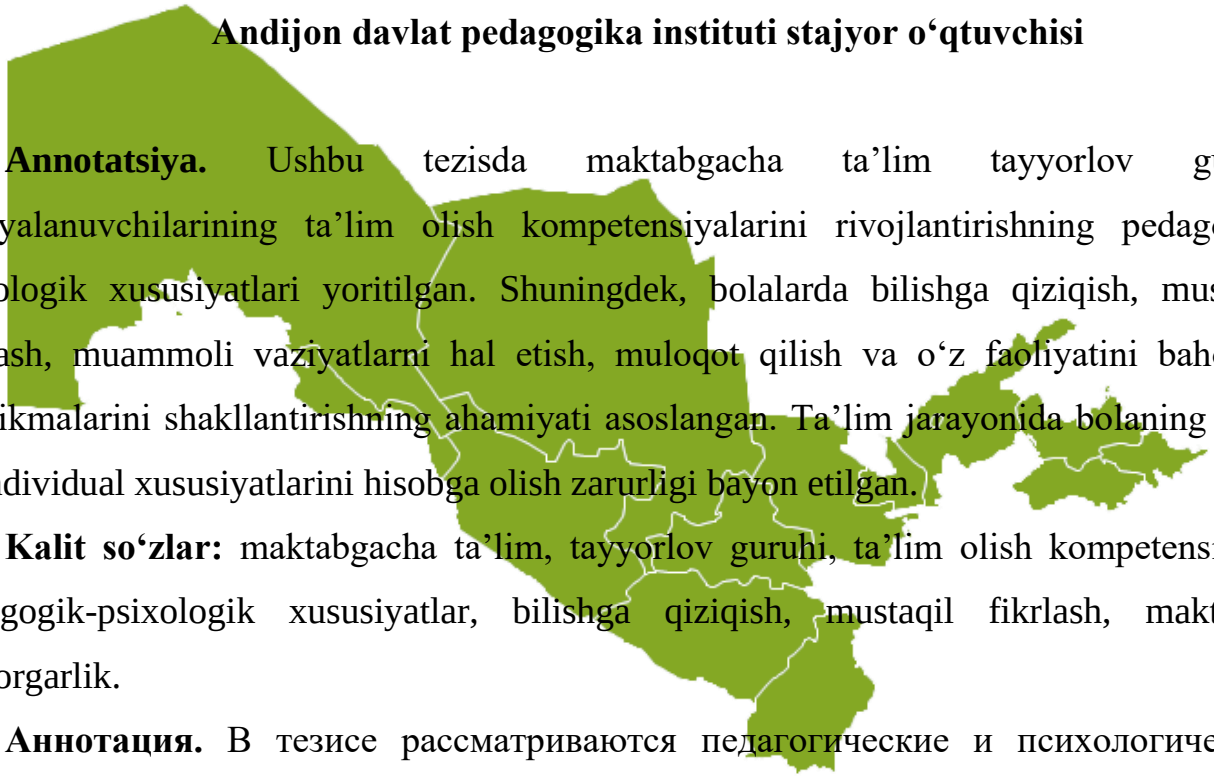

Annotatsiya. Ushbu tezisda maktabgacha ta’lim tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarining ta’lim olish kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari yoritilgan. Shuningdek, bolalarda bilishga qiziqish, mustaqil fikrlash, muammoli vaziyatlarni hal etish, muloqot qilish va o‘z faoliyatini baholash ko‘nikmalarini shakllantirishning ahamiyati asoslangan. Ta’lim jarayonida bolaning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olish zarurligi bayon etilgan.

Kalit so‘zlar: maktabgacha ta’lim, tayyorlov guruhi, ta’lim olish kompetensiyasi, pedagogik-psixologik xususiyatlar, bilishga qiziqish, mustaqil fikrlash, maktabga tayyorgarlik.

Аннотация. В тезисе рассматриваются педагогические и психологические особенности развития компетенций обучения у воспитанников подготовительных групп дошкольных образовательных организаций. Обосновывается значение формирования познавательного интереса, самостоятельного мышления, коммуникативных навыков, умения решать проблемные ситуации и оценивать собственную деятельность. Подчеркивается необходимость учета возрастных и индивидуальных особенностей детей в образовательном процессе.

Ключевые слова: дошкольное образование, подготовительная группа, компетенции обучения, педагогические и психологические особенности, познавательный интерес, самостоятельное мышление, готовность к школе.

Abstract. This thesis examines the pedagogical and psychological characteristics of

developing learning competencies in children attending preschool preparatory groups. It highlights the importance of fostering cognitive interest, independent thinking, communication skills, problem-solving abilities, and self-assessment. The study also emphasizes the need to consider children’s age-related and individual characteristics in the educational process.

Keywords: preschool education, preparatory group, learning competencies, pedagogical and psychological characteristics, cognitive interest, independent thinking, school readiness.

Bugungi kunda maktabgacha ta’lim tizimida bolalarni maktab ta’limiga sifatli tayyorlash, ularda mustaqil ta’lim olishga bo‘lgan dastlabki ehtiyoj va ko‘nikmalarni shakllantirish muhim pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, tayyorlov guruhi yoshidagi bolalarda ta’lim olish kompetensiyalarini rivojlantirish ularning keyingi ta’lim bosqichiga muvaffaqiyatli moslashishida muhim ahamiyat kasb etadi. Ta’lim olish kompetensiyasi bolaning yangi bilimlarni egallashga intilishi, ma’lumotlarni kuzatish va taqqoslash orqali o‘zlashtirishi, savollar berishi, mustaqil xulosa chiqarishi hamda o‘z faoliyatini muayyan darajada nazorat qilishi bilan tavsiflanadi. Mazkur kompetensiya faqat bilimlar yig‘indisidan iborat bo‘lmay, balki bilimlarni amaliy vaziyatlarda qo‘llash, tengdoshlari va kattalar bilan hamkorlik qilish, o‘z fikrini ifodalash kabi ko‘nikmalarni ham qamrab oladi.

Tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarining pedagogik-psixologik xususiyatlarini hisobga olish kompetensiyalarni samarali rivojlantirishning muhim shartidir. Bu yoshda bolalarning bilishga qiziqishi, tasavvuri, nutqi, xotirasi, diqqatini boshqarish qobiliyati va ijtimoiy munosabatlari rivojlanib boradi. Shu sababli ta’lim jarayoni bolalarning yosh imkoniyatlariga mos, faol ishtirokini ta’minlaydigan va individual farqlarini hisobga oladigan tarzda tashkil etilishi lozim. Bolalarda ta’lim olish kompetensiyalarini rivojlantirishda quyidagi pedagogik-psixologik jihatlar muhim hisoblanadi:

Motivatsion jihat — bolaning yangi bilimlarni egallashga qiziqishi, savollar berishi va bilishga intilishi.

Kognitiv jihat — kuzatish, taqqoslash, guruhlash, sabab-oqibat munosabatlarini

tushunish va xulosa chiqarish ko‘nikmalari.

Faoliyatga oid jihat — topshiriqlarni bajarish, muammoli vaziyatlarda yechim izlash va o‘z bilimlarini amaliyotda qo‘llash.

Kommunikativ jihat — tengdoshlari va pedagog bilan muloqot qilish, fikr almashish va hamkorlikda faoliyat yuritish.

Refleksiv jihat — bajarilgan ish natijasini sodda shaklda tahlil qilish, yutuq va qiyinchiliklarini anglash.

Mazkur jihatlarni rivojlantirishda o‘yin faoliyati alohida o‘rin tutadi. Didaktik o‘yinlar, muammoli savollar, kichik loyihalar, tajribalar va ijodiy topshiriqlar bolalarning faol ishtirokini kuchaytiradi. Masalan, predmetlarni belgilari bo‘yicha guruhlash, tabiat hodisalarini kuzatish, qurish-yasash mashg‘ulotlari hamda kundalik hayotga oid muammoli vaziyatlarni hal etish orqali bolalarda mustaqil fikrlash va bilimlarni amaliy qo‘llash ko‘nikmalarini shakllantirish mumkin. Pedagogning vazifasi tayyor bilimlarni berish bilan cheklanmaydi. U bolalarni izlanishga undashi, mustaqil javob topishiga imkon yaratishi, xatolarni o‘rganish jarayonining tabiiy qismi sifatida qabul qilishi va har bir bolaning individual rivojlanish sur’atini hisobga olishi zarur. Shu bilan birga, oila bilan hamkorlikni yo‘lga qo‘yish ta’lim olishga bo‘lgan ijobiy munosabatni mustahkamlashga yordam beradi. Shunday qilib, tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarining ta’lim olish kompetensiyalarini rivojlantirish yaxlit pedagogik jarayon bo‘lib, unda bolaning bilish faoliyati, mustaqilligi, muloqoti va o‘z faoliyatini anglash ko‘nikmalari o‘zaro bog‘liq holda shakllantiriladi. Ushbu jarayonda yosh va individual xususiyatlarni hisobga olish, o‘yin va amaliy faoliyatga tayanish hamda rivojlantiruvchi ta’lim muhitini yaratish muhim ahamiyatga ega.

Xulosa

Maktabgacha ta’lim tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarining ta’lim olish kompetensiyalarini rivojlantirish ularni maktab ta’limiga tayyorlashning muhim tarkibiy qismidir. Bolalarda bilishga qiziqish, mustaqil fikrlash, muammolarni hal etish, muloqot qilish va o‘z faoliyatini baholash ko‘nikmalarini shakllantirish ta’lim jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Buning uchun pedagogik jarayonda bolalarning yosh va individual xususiyatlarini

hisobga olish, interfaol va o‘yinli faoliyatni tashkil etish, mustaqil izlanishga imkon berish hamda oila bilan hamkorlikni kuchaytirish tavsiya etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasining “Maktabgacha ta’lim va tarbiya to‘g‘risida”gi Qonuni. O‘RQ-595-son, 2019-yil 16-dekabr.

2. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 22-dekabrdagi 802-son qarori. Maktabgacha ta’lim va tarbiyaning davlat standartini tasdiqlash to‘g‘risida.

3. O‘zbekiston Respublikasi maktabgacha ta’lim tashkilotlari uchun Ilk qadam davlat o‘quv dasturi. Takomillashtirilgan nashr. — Toshkent, 2022.

4. Выготский Л.С. Мышление и речь. — Москва: Лабиринт, 1999.

5. Эльконин Д.Б. Психология игры. — Москва: Педагогика, 1978.

6. Piaget J. The Psychology of the Child. — New York: Basic Books, 1969.

